

บทที่ 6

การตอบสนองของคนในชุมชนที่มีต่อการเกิดขึ้นของตลาดเงินในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

6.1 การตอบสนองของรัฐในระดับต่างๆ

การตอบสนองของรัฐ ในที่นี้หมายถึงรัฐบาลกลางที่เวียงจันทน์และรัฐในระดับท้องถิ่น เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1.1 เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น

จากการศึกษาถึงการตอบสนองของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ที่มีต่อการเกิดขึ้นของตลาดเงินในเมืองห้วยทราย พบว่า เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ได้มองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าที่จะเป็นการสร้างผลกระทบและความเสียหายให้แก่คนส่วนใหญ่ในชุมชนท้องถิ่น สืบเนื่องมาจากสินค้าที่กลุ่มพ่อค้าคนจีนนำมาขายในตลาดเงินนั้น เป็นสินค้าที่มีราคาถูกและถือเป็นสินค้าที่มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับรายได้ของคนลาวในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าสินค้าไทยที่พ่อค้าแม่ค้าลาวนำมาขายในตลาดลาว โดยเจ้าหน้าที่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เมืองห้วยทรายได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ก่อนที่จะมีตลาดสินค้าเงินเกิดขึ้นในเมืองห้วยทรายนั้น คนลาวในเมืองห้วยทรายต้องอาศัยการซื้อสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคจากฝั่งไทยเข้ามาขายยังตลาดสินค้าลาว นอกจากนี้ยังมีสินค้าบางส่วนจากเวียงจันทน์ที่ได้ส่งเข้ามาขายในตลาดลาว เมืองห้วยทรายเช่นเดียวกัน ซึ่งราคาสินค้านี้จะอยู่ในระดับที่ค่อนข้างแพง เกินกำลังซื้อของคนลาวบางกลุ่มที่มีรายได้ในระดับต่ำ อาทิเช่น คนลาวที่ประกอบอาชีพรับจ้าง คนลาวที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนกลุ่มคนลาวที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อยู่ในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีรายได้เป็นตัวเงินน้อยก็ไม่มีโอกาสที่จะได้จับจ่ายซื้อสินค้าเหล่านี้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อเกิดตลาดเงินขึ้นในเมืองห้วยทราย ส่งผลทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสดำเนินการจับจ่ายซื้อสินค้าเงิน ซึ่งถือเป็นสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนสินค้าไทยได้ เพราะเป็นสินค้าประเภทเดียวกัน เพียงแต่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณภาพของสินค้าเท่านั้นเอง ซึ่งคนลาวในชุมชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คำนึงถึงในเรื่องดังกล่าวมากนัก

อย่างไรก็ดีเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น เมืองห้วยทรายได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักปฏิบัติการที่พ่อค้าคนจีนเดินทางเข้ามาขายสินค้าด้วยตัวเองในเมืองห้วยทราย ถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย สืบ

เนื่องมาจากนำสินค้าเข้ามาขายด้วยตัวเอง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้น ทางรัฐบาลกลางของ สปป.ลาว มีกฎหมายอนุญาตให้คนต่างชาติสามารถเข้ามาทำการค้าใน สปป.ลาว ได้เฉพาะในฐานะของการเป็นผู้ส่งสินค้ามาขายเท่านั้น ส่วนการค้าขายปลีกหรือย่อยนั้น มีข้อจำกัดว่า ผู้ขายต้องเป็นพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่นเท่านั้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย จึงได้จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการผ่อนปรนอนุญาตให้พ่อค้าคนจีนเหล่านี้เข้ามาขายสินค้าในเมืองห้วยทรายได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยการปกครองท้องถิ่น เมืองห้วยทราย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ได้มีการจัดพื้นที่ในเมืองห้วยทรายสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยและขายสินค้า สำหรับกลุ่มพ่อค้าคนจีน ซึ่งแต่เดิมนั้นจำนวนพ่อค้าแม่ค้าจีนยังมีไม่มากนัก เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ก็ได้อนุญาตให้กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าจีนขายสินค้าในตลาดลาวร่วมกับพ่อค้าแม่ค้าลาวได้ แต่เมื่อเริ่มมีปัญหาขัดแย้งระหว่างคน 2 กลุ่ม คือ พ่อค้าแม่ค้าจีน และพ่อค้าแม่ค้าลาว ทำให้ตั้งแต่ปีค.ศ. 2002 เป็นต้นมานั้น เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ได้จัดพื้นที่ในหมู่บ้านดินธาตุ ใกล้บริเวณท่ารถที่คนลาวใช้เดินทางต่อไปยังเมืองสิง และแขวงหลวงน้ำทา ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองห้วยทราย เป็นระยะทางทั้งสิ้น 5 กิโลเมตร ให้แก่กลุ่มพ่อค้าคนจีน โดยให้เอกชนลาวเป็นผู้รับสัมปทานในการดูแล ควบคุม ตลอดจนการเก็บค่าเช่าที่ จากกลุ่มพ่อค้าคนจีน ให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมืองห้วยทราย อัตราค่าเช่าห้องละ 4,000 บาท ต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วพ่อค้าคนจีนจะเสียค่าเช่าให้แก่เอกชนลาวประมาณรายละ 16,000 บาท ต่อปี ในระยะต่อมา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ได้จัดพื้นที่ใหม่ในบริเวณหมู่บ้านป่าอ้อย ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองห้วยทราย เป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ถนนไฮเวย์ใหม่จากจีน(R3E) และสถานีรถยนต์ระหว่างเมือง ให้เป็นพื้นที่ในการขายสินค้าและเป็นที่อยู่อาศัยของพ่อค้าคนจีน โดยทางการลาวได้ให้สัมปทานแก่นายทุนจีนรายใหญ่เป็นผู้ดูแล ควบคุม กลุ่มคนจีน ตลอดจนเก็บค่าเช่าพื้นที่ ในพื้นที่ตลาดจีนแห่งใหม่

อย่างไรก็ดี ได้เกิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดพื้นที่สำหรับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าจีนของเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย ใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ 1. เป็นการจัดพื้นที่ให้อยู่ห่างไกลจากชุมชนมากพอสมควร โดยมีเหตุผล เพื่อป้องกันการเกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มคนลาวและกลุ่มพ่อค้าคนจีน 2. การจัดพื้นที่ในแต่ละครั้งจะให้อยู่ใกล้กับท่ารถ(สถานีรถโดยสาร) ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้าย ขนส่ง สินค้าของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีน

นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการจัดระเบียบกลุ่มพ่อค้าคนจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองห้วยทราย โดยการให้กลุ่มพ่อค้าคนจีนเหล่านี้ทำใบอนุญาตชั่วคราว ซึ่งจะจัดทำปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมของเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทราย โดยเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นเมืองห้วยทรายได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองชาวจีนขึ้นมา 1 ชุด อันประกอบด้วย เจ้าหน้าที่แผนกการค้าและ

แผนการลงทุน เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ภาษี และเจ้าหน้าที่แผนกแรงงาน เพื่อดำเนินการในการจดทะเบียนคนจีนในแต่ละปี

อีกทั้งได้มีการนำเอากฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนของต่างประเทศในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(Law on the Promotion and Management of Foreign Investment in the Lao People's Democratic Republic) มาใช้ในการควบคุมกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองห้วยทราย โดยให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนดังนี้

- 1) การรับประกันการลงทุน รัฐบาลลาวให้การรับประกันแก่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนว่า ทรัพย์สินการลงทุนของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนจะได้รับการปกป้องตามกฎหมายของลาวในการจะไม่ถูกยึด ริบ หรือ โอน ไปเป็นของรัฐเว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์
- 2) การถือครองที่ดิน กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนไม่มีสิทธิถือครองที่ดิน ตามกฎหมายที่ดิน แต่สามารถเช่าที่ดินใน สปป.ลาวได้ รวมทั้งสามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และมีสิทธิโอนสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ที่ตนได้ปรับปรุงและสร้างขึ้น ในที่ดินดังกล่าวได้ และในปี ค.ศ. 1999 สปป.ลาวได้ออกกฎหมายว่าด้วยการวางผังเมือง (The Town Planning Law)โดยมีการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย (Residential Zones) เขตสำนักงาน (Office Zones) เขตการค้า (Commercial Zones) เขตอุตสาหกรรม (Industrial Zones) เขตสวนสาธารณะ (Public Park Zones) เป็นต้น
- 3) การจ้างงาน รัฐบาล สปป.ลาวได้กำหนดว่า กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนต้องให้สิทธิแรงงานลาวก่อนแรงงานชาติอื่นในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าทำงาน และในการจ้างแรงงานลาว กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนต้องให้การฝึกอบรมแรงงานลาวให้มีคุณภาพสูงขึ้น แต่เมื่อมีความจำเป็นที่ต้องการแรงงานมีฝีมือ และความชำนาญ เฉพาะ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนจีนสามารถจ้างแรงงานต่างชาติและสามารถโอนรายได้ของตนกลับประเทศตนได้

ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เมืองห้วยทรายยังได้ให้ความดูแลกลุ่มพ่อค้าคนจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองห้วยทรายเชิงพลเมืองคนหนึ่งของลาว ที่สามารถเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ส่งลูกเรียนหนังสือในโรงเรียนลาว ตลอดจนได้รับการคุ้มครองจากตำรวจ เป็นต้น

จากรายละเอียดเกี่ยวกับการตอบสนองของรัฐในระดับท้องถิ่นที่มีต่อการเกิดขึ้นของตลาดจีนนั้น พบว่า ทั้ง 4 แนวทางถือเป็นการตอบสนองที่พยายามจัดการกับการเกิดขึ้นของตลาดจีนให้

สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นได้ โดยปราศจากการต่อต้าน จัดแย้ง นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐจากการเป็นรัฐชาติ(Nation-State) ที่เคยมีบทบาทใน 3 มิติ คือ มิติทางด้านความมั่นคง มิติทางด้านการพัฒนา และมิติทางด้านความร่วมมือร่วมสู่การเป็นรัฐตลาด(Market State) ที่ให้ความสำคัญกับการนำปัจจัยด้านการตลาด(อุปสงค์-อุปทาน)ควบกับบทบาทของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาของรัฐชาติ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้นกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนลาว ซึ่งเป็นพลเมืองโดยตรงของรัฐนั้นก็เพราะรัฐ(ท้องถิ่น)ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าพื้นที่ของกลุ่มพ่อค้าคนจีนเป็นจำนวนมากสังเกตได้จาก จำนวนร้านค้าในปี ค.ศ. 2002 มีทั้งสิ้น 32 ร้าน รัฐ(ท้องถิ่น)มีรายได้จากการเข้าพื้นที่ของกลุ่มพ่อค้าคนจีนถึง 512,000 บาท(16,000 บาท×32ร้าน) ต่อมาในปี ค.ศ. 2005 มีจำนวนร้านค้าทั้งสิ้น 50 ร้าน รัฐ(ท้องถิ่น)มีรายได้จากการเข้าพื้นที่ของกลุ่มพ่อค้าคนจีนถึง 800,000 บาท (16,000 บาท × 50 ร้าน) ซึ่งตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐ(ท้องถิ่น)มีรายได้สูงมาก จากการเปิดตลาดจีน เมื่อเทียบกับการเปิดตลาดลาวที่รัฐ(ท้องถิ่น)มีรายได้ต่อปีเพียง 124,000 บาท

ด้วยเหตุนี้รัฐ(ท้องถิ่น)จึงไม่ให้ความสำคัญกับผลกระทบที่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนลาวได้รับผลกระทบมากนัก ดังนั้นจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดภาวะประชาชาติมั่งคั่ง แต่ทำให้ประชาชนบางกลุ่มเดือนร้อน

6.1.2 รัฐบาลกลาง

กล่าวได้ว่า ภายใต้กระแสสังคม โลกาภิวัตน์นั้นได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นมามากมายต่อโครงสร้างทางสังคม ไม่เว้นแม้กระทั่ง รัฐ ซึ่งถือเป็นหน่วยการปกครองที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นรัฐที่ คำนึงถึงในแง่ของความเป็นชาติมาเป็นบทบาทของรัฐที่คำนึงถึงในแง่ของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความเป็นตลาดการค้ามากยิ่งขึ้น อย่างเช่นในกรณีของรัฐ สปป.ลาวที่ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นรัฐสังคมนิยมที่คำนึงถึงในแง่ของความมั่นคงปลอดภัยของชาติเป็นหลักสู่การเป็นรัฐที่คำนึงถึงในแง่ของการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่งของประชาชาติเป็นหลัก จะสังเกตเห็นได้จากกรณีของการเกิดขึ้นของตลาดจีนในเมืองห้วยทราย ที่มีการหลั่งไหลเข้ามาของกลุ่มพ่อค้าคนจีนและสินค้าจีนเป็นจำนวนมากสู่ตลาดการค้าของลาว ซึ่งตามหลักความเป็นจริงแล้วนั้น พบว่า การเดินทางเข้ามาทำการค้าขายของกลุ่มพ่อค้าคนจีนถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายของ สปป.ลาว แต่รัฐบาลกลางที่เวียงจันทน์ก็ยินยอมให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาดำเนินการค้าขายใน สปป.ลาว ได้ ก็เป็นเพราะรัฐบาลกลางได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและ

ระดับประเทศของสปป.ลาว เพราะในความเป็นจริงนั้น เศรษฐกิจของ สปป.ลาว พึ่งพิงระบบเกษตรกรรมมาโดยตลอด อีกทั้งคนลาวก็ไม่ให้ความสนใจกับการทำการค้า ซึ่งส่งผลทำให้การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของสปป.ลาวอยู่ในระดับต่ำหรือกล่าวได้ว่าค่อนข้างต่ำหลัง ทำให้ สปป.ลาว จำเป็นต้องพึ่งพาการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติเพื่อช่วยในการยกระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลกลางที่เวียงจันทน์ จึงมีการตอบสนองต่อการเกิดขึ้นของตลาดจีน โดยเปิดการเจรจาและทำข้อตกลงระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลลาวเป็นกรณีพิเศษในการเอื้อให้กลุ่มพ่อค้าคนจีนเข้ามาขายสินค้าได้ในตลาดการค้าของลาว โดยนี้ถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

6.2 การตอบสนองของกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น

6.2.1 กลุ่มผู้บริโภคร

จากการศึกษาการตอบสนองของกลุ่มผู้บริโภครสินค้าในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการเกิดขึ้นของตลาดจีนผ่านการบอกเล่า พูดคุย และแสดงความคิดเห็นนั้น ผู้ศึกษาได้จัดแบ่งกลุ่มผู้บริโภครตามความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ 1. กลุ่มผู้บริโภครที่อยู่ในเขตเมือง 2. กลุ่มผู้บริโภครที่อยู่ในชนบท ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้บริโภครที่อยู่ในเขตเมืองห้วยทราย สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1.1 กลุ่มที่มีรายได้สูง อาทิเช่น เจ้าของธุรกิจเรือนพัก เจ้าของร้านอาหาร เจ้าของร้านค้า พ่อค้าแม่ค้า ตลอดจนข้าราชการ ซึ่งมีไม่เป็นคนกลุ่มใหญ่ในเมืองห้วยทราย นั้น ถือเป็นกลุ่มผู้บริโภครที่ไม่ให้ความสนใจในการเดินทางไปซื้อสินค้าจากตลาดจีนมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะเห็นว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ โดยคนกลุ่มนี้จะหันไปซื้อสินค้าไทยจากตลาดลาวมาใช้ หรือในบางครั้งจะข้ามมาซื้อสินค้าจากฝั่งไทยมาใช้เองมากกว่ายกตัวอย่างเช่น

พี่ตัง เจ้าของร้านขายค้าในเมืองห้วยทราย เล่าว่า “ไม่ค่อยได้ไปซื้อสินค้าที่ตลาดจีน เพราะสินค้าที่ตลาดจีนคุณภาพไม่ดี ส่วนมากจะข้ามไปซื้อสินค้าไทยมาใช้มากกว่า”

ป้าเอื้อย พนักงานของเรือนพักแห่งหนึ่งในเมืองห้วยทราย บอกว่า “เคยไปซื้อสินค้าเงินเพียงครั้งเดียว ไม่ชอบใช้ของจีน เพราะคุณภาพไม่ดี เคยซื้อถ้วย จาน ของจีนมาใช้แต่ใช้ได้ไม่นาน โคนความร้อนเดี๋ยวก็แตก”

ป้าลา วิฉากร แม่ค้าขายกล้วยเตี้ยหน้าโรงพยาบาลเมืองห้วยทราย เล่าว่า “ไม่ค่อยไปซื้อสินค้าจีนมาใช้ เพราะไม่ค่อยทน ส่วนใหญ่มักจะข้ามไปซื้อสินค้าไทยจากฝั่งเชียงของมากกว่า”

แก้ว วิสัย แม่ค้าร้านขายน้ำในเมืองห้วยทราย เล่าว่า “เคยซื้อสินค้าจากตลาดจีนมาใช้ แต่ใช้ได้ไม่นานก็หัก เลยไม่ได้ไปซื้อสินค้าจีนมาใช้อีก เพราะสินค้าจีนคุณภาพไม่ดี แต่ราคาถูก ส่วนใหญ่กลุ่มคนที่มียาได้น้อยมักจะชอบไปซื้อสินค้าจีนมาใช้”

ป้าจันทร์เป็ง บัวอักษร เจ้าของเรือนพัก เล่าว่า “เคยซื้อสินค้าจีนประเภทน็อต ก๊อคน้ำรองเท้า มาใช้ แต่ใช้ไปแล้วไม่ค่อยดีเลยหยุดใช้สินค้าจีนไปเลย ส่วนใหญ่จะข้ามไปซื้อสินค้าจากฝั่งไทยในช่วงวันศุกร์ ซึ่งมีตลาดนัดมาใช้มากกว่า ถึงแม้ว่าราคาสินค้าจะแพงกว่าสินค้าจีนแต่ก็มีคุณภาพและใช้ได้ยาวนานกว่า”

พี่หล้า ประเสริฐสนธิ เจ้าของร้านอาหารในเมืองห้วยทราย ให้ความเห็นว่า “ไม่ค่อยได้เดินทางไปซื้อสินค้าที่ตลาดจีนบ่อยนัก ส่วนใหญ่คนที่ไปซื้อสินค้าจีนจะเป็นพวกกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ม้ง เย้า ขมุ ถ้าเป็นตัวเองจะข้ามไปซื้อสินค้าจากฝั่งไทยมาใช้มากกว่า เพราะสินค้านี้มีคุณภาพ ถึงแม้ราคาจะแพงกว่าสินค้าจีน แต่สินค้าจีนไม่ค่อยมีคุณภาพ เคยซื้อตะแกรงเหล็กของจีนมาใช้ได้ไม่นานก็เป็นสนิมและหักในที่สุด”

ในขณะที่เดียวกันผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นการทับซ้อนทางด้านความคิดอันเกิดขึ้นในกรณีของกลุ่มผู้บริโภครุ่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภครุ่นที่อยู่ในฐานะของการเป็นเจ้าของกิจการเรือนพัก (Guest House) และร้านค้าต่างๆ ซึ่งในตอนแรกนั้น ได้สะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อสินค้าจีนว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ และยืนยันว่า ตนเองไม่ซื้อสินค้าเหล่านี้มาใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ภายในครอบครัวอย่างแน่นอน แต่ในขณะที่เดียวกันผู้ศึกษา พบว่า คนกลุ่มนี้ได้ซื้อสินค้าจีนประเภทผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม ผ้าผ่าน พัดลม โทรทัศน์ เครื่องทำน้ำอุ่น ตลอดจนหม้อ ถ้วย ช้อน ส้อมมาใช้ในกิจการเรือนพัก และร้านค้าของตนเอง โดยมีเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าจีนมาใช้ในกิจการเรือนพัก และร้านค้า นั้น ก็เพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนในการลงทุนทำกิจการเรือนพัก และร้านค้าต่างๆ เพราะถ้าใช้ของแพงก็ไม่ได้กำไร ดังนั้นจึงได้เลือกซื้อสินค้าจีนมาใช้ในกิจการเรือนพัก และร้านค้าของตนเองดีกว่าที่จะใช้สินค้าจากไทยที่มีราคาแพง ซึ่งทำให้พวกเขาต้องเสียต้นทุนสูงในการลงทุน

ปามณีจันทร์ ไชยสมุทร เจ้าของร้านขายถ้วยเตี้ยข้างเรือนพักแก้วอุดมพร 2 เล่าว่า “ส่วนใหญ่ว่าจะไปซื้อสินค้าเงินประเภทหม้อ ไห ถ้วย ชาม ช้อน ส้อมมาใช้ในร้าน เพราะราคาถูก ช่วยลดต้นทุน ถึงแม้สินค้าเงินจะไม่ค่อยทน”

แม่จันทร์ เจ้าของเรือนพักแก้วอุดมพร 2 ได้ให้ความเห็นว่า “เหตุที่ต้องซื้อสินค้าเงินมาใช้ในเรือนพัก (Guest House) นั้น ก็เพราะสินค้าเงินมีราคาถูก ช่วยลดต้นทุน เพราะถ้าใช้สินค้าไทยจะเสียต้นทุนในการประกอบกิจการเรือนพักสูงมาก เนื่องจากต้องเสียภาษีนำเข้าสินค้าในอัตราที่ค่อนข้างแพง ทำให้ไม่คุ้มกับเงินที่ลงทุนไป ผนวกกับลูกค้าส่วนใหญ่ที่มาพักก็ไม่ค่อยดูแลรักษาอุปกรณ์ในห้องพัก ซึ่งทางเรือนพักต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ในห้องพักอยู่บ่อยครั้ง ถ้าใช้สินค้าไทยก็เสียค่าเงินไม่สะดวกในการต้องเดินทางไปซื้อสินค้าบ่อยๆ ด้วยเหตุนี้จึงเลือกซื้อสินค้าเงินมากกว่าสินค้าไทยในการลงทุนกิจการเรือนพัก (Guest House)”

ดังนั้นจึงสามารถทำการสรุปถึงการตอบสนองที่มีต่อสินค้าเงินของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้ ใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ คนกลุ่มนี้จะไม่เลือกซื้อสินค้าเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันและภายในครอบครัวของตนเอง เพราะเห็นว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ แต่คนกลุ่มนี้จะเลือกซื้อสินค้าเงินมาใช้ในการประกอบธุรกิจการค้าของตนเอง เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยไม่สนใจว่าสินค้านั้นจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด แต่จะให้ความสนใจในเรื่องของการช่วยลดต้นทุนและการได้กำไรจากการลงทุนมากกว่า

1.2 กลุ่มที่มีรายได้น้อย ถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ในชุมชนเมืองห้วยทราย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งมีรายได้ที่ไม่แน่นอน คนกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับราคาของสินค้ามากกว่าคุณภาพของสินค้า ซึ่งแตกต่างไปจากคนกลุ่มแรกที่มีรายได้สูง ซึ่งคำนึงถึงในเรื่องของคุณภาพมากกว่าในเรื่องของราคา

จากการศึกษาถึงการเลือกซื้อสินค้าของกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย พบว่า จะเลือกซื้อสินค้าเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าสินค้าไทย เพราะสินค้าเงินมีราคาถูกเหมาะสมและสอดคล้องกับรายได้ที่มีอยู่ของพวกเขา โดยพวกเขาจะเลือกซื้อสินค้าทุกประเภทมาใช้ไม่ว่าจะเป็นสินค้าจำพวกเครื่องใช้ไฟฟ้า อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัทพ์ ลำโพง เครื่องเล่นแผ่นซีดี แผลงผลิตกระแสไฟฟ้า (โซล่าเซลล์) เสาโทรทัศน์ พัดลม เครื่องซักผ้า หม้อหุงข้าว เป็นต้น ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภค และของใช้ในครัวเรือน อาทิเช่น เสื้อยืด กางเกงยีน เสื้อกันหนาว ชุดชั้นใน ถุงมือ ถุงเท้า รองเท้า หมวก ผ้าเป็นผืนที่สามารถนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อและผ้าชิ้น ผ้าห่ม ร่ม เครื่อง

คิดเลข เครื่องสำอาง แปรงฟัน ยาสีฟัน แม่กัญญา นาฬิกา ไฟฉาย ถ้วยไฟฉาย ตะเกียบ ช้อน แก้วน้ำ ถ้วย ชาม หม้อ กะละมัง กระทะ เป็นต้น

นอกจากนี้คนกลุ่มนี้ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของตลาดจีนและสินค้าจีน ว่า ถ้าไม่มีสินค้าจีนเข้ามาขายในเมืองห้วยทรายก็จะทำให้พวกเขาไม่มีโอกาสในการซื้อสินค้าเหล่านี้มาใช้ได้ภายในครอบครัว เพราะสินค้าไทยที่พ่อค้าแม่ค้าลาวนำมาขายนั้น ราคาแพงมาก พวกเขาไม่มีกำลังซื้อมากพอที่จะซื้อสินค้าเหล่านี้มาใช้ได้

ล้อม คนเสิร์ฟอาหารในร้านอาหารเมืองห้วยทราย เล่าว่า “แต่ก่อนเธอไม่มีโอกาสที่จะได้ดูโทรทัศน์เหมือนกับคนอื่น เพราะมีรายได้น้อยมากไม่สามารถซื้อโทรทัศน์ราคาแพงที่มาจากฝั่งไทย และมาจากเวียงจันทน์ได้ แต่เมื่อตลาดจีนนำเอาโทรทัศน์จากจีนเข้ามาขายซึ่งมีราคาถูกกว่าครึ่งหนึ่งของสินค้าจากไทยและเวียงจันทน์ ทำให้เธอมีโอกาสดูโทรทัศน์เหมือนบ้านคนลาวหลังอื่นๆ และในปัจจุบันเธอก็ยังเดินทางไปซื้อสินค้าที่ตลาดจีนอยู่บ่อยๆ เพราะ สินค้าราคาถูก และมีให้เลือกมาก ซึ่งเธอยังบอกอีกว่า เธอไม่สนใจในเรื่องของคุณภาพของสินค้ามากนัก”

อ้ายแสง คนขับรถรับจ้างในเมืองห้วยทราย เล่าว่า “ตั้งแต่มีตลาดจีนเข้ามาเปิดขายสินค้าทำให้มีโอกาสดูซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทวิทยุและโทรทัศน์มาใช้ในบ้าน เพราะแต่ก่อนกว่าจะได้ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเหล่านี้มาใช้ต้องเก็บเงินเป็นปีกกว่าจะได้ซื้อ เพราะสินค้าเหล่านี้แต่ก่อนแพงมาก”

เหลียน คนงานก่อสร้าง เล่าว่า “เขาชอบไปซื้อสินค้าจากตลาดจีนมาใช้ เพราะราคาถูก สินค้าส่วนใหญ่ที่ซื้อจะเป็นประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการก่อสร้าง อาทิเช่น ที่ตักดิน เลื่อยไฟฟ้า เป็นต้น”

ป้าจอร์ สาวโรงงานเย็บผ้า เล่าว่า “ชอบไปซื้อเสื้อผ้าจากตลาดจีนมาสวมใส่ เพราะมีราคาถูก และมีหลากหลายแบบให้เลือกซื้อมากกว่าที่ตลาดลาว”

ชาวเวียดนามที่เข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างเป็นช่างทำเล็บให้แก่กลุ่มคนลาวในเมืองห้วยทราย เล่าว่า “เธอมักจะเดินทางไปซื้อสีที่ใช้ทาเล็บจากตลาดจีนเป็นประจำ เพราะราคาถูก อีกทั้งยังมีให้เลือกหลากหลายสีมากกว่าที่ตลาดลาว นอกจากนี้ยังได้เลือกซื้อสินค้าประเภทอื่นๆ อาทิเช่น เสื้อ กางเกง รองเท้า มาใช้”

2. กลุ่มผู้บริโภคที่อยู่ในชนบทหรือหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวเมืองห้วยทราย ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนลาวที่เป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์ส่วนน้อย (พวกลาวเทิง อาทิเช่น ขมุ ลาวสูง อาทิเช่น แลน แตน) ที่อาศัยอยู่ห่างจากตัวเมืองห้วยทราย และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะให้ความนิยมในการเลือกซื้อสินค้าเงินมาใช้มากกว่าที่จะซื้อสินค้าไทย เนื่องจากพวกเขาเป็นกลุ่มคนลาวที่มีรายได้น้อย หรือ อาจกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มคนลาวที่มีอำนาจซื้อน้อย ดังนั้น พวกเขาจึงจัดเป็นกลุ่มลูกค้าที่เลือกซื้อสินค้าโดยไม่ให้ความสนใจในเรื่องของคุณภาพสินค้าว่าจะดีมาน้อยแค่ไหน แต่คำนึงถึงในเรื่องของราคาสินค้าเป็นหลัก

โดยส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มคนเหล่านี้มักจะเดินทางมาซื้อสินค้าในช่วงก่อนและหลังฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรมากกว่าในช่วงอื่นๆ สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือทางการเกษตร อาทิเช่น เมล็ดพันธุ์พืชจำพวกผักชนิดต่างๆ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง รถไถ ปั่นน้ำจอบ กรรไกรตัดหญ้า และเสื้อผ้า มากกว่าที่จะซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น โทรทัศน์ เครื่องเล่นแผ่นซีดี วิทยุ ไปใช้ เนื่องจากในหมู่บ้านที่พวกเขาอาศัยอยู่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ อีกทั้งสินค้าเหล่านี้ยังมีราคาแพงสำหรับพวกเขา ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวไปใช้ได้

จากรายละเอียดเกี่ยวกับตอบสนองของกลุ่มผู้บริโภคที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ถือเป็นสาระที่เห็นถึงแนวคิดการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ผ่านแนวคิดของ **Kenichi Ohmae** นักทฤษฎีโลกาภิวัตน์ชาวญี่ปุ่น ได้เป็นอย่างดี ว่าผู้บริโภคในยุคกระแสโลกาภิวัตน์นั้น มีโอกาสเข้าถึงตัวสินค้าได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องผ่านการถูกควบคุมและถูกจำกัดจากรัฐ เช่นแต่เดิม และมีความเป็นอิสระในการเลือกซื้อสินค้าตามความคิดเห็นของตนเองโดยผู้บริโภคส่วนใหญ่ในยุคนี้นิยมที่จะเลือกซื้อสินค้าที่ดี และมีราคาถูก มากกว่าที่จะสนใจว่าสินค้านั้นมาจากที่ไหน และผลิตโดยใคร แต่หลักการเลือกซื้อสินค้าของคนลาวได้มีความแตกต่างไปจากแนวคิดของ **Ohmae** คือ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ในสังคมลาวเน้นการเลือกซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงการมีราคาที่ถูกมากกว่าการมีคุณภาพที่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากคนลาวส่วนใหญ่โดยเฉพาะในเขตชนบทมีรายได้ที่อยู่ในระดับต่ำ

6.2.2 กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าชาวลาว

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าชาวลาวเหล่านี้เป็นผู้ขายสินค้าอยู่ในตลาดเช้าของลาว ซึ่งในช่วงก่อนที่จะมีตลาดจีนเกิดขึ้นในเมืองห้วยทรายนั้น พบว่า มีแผงขายสินค้าของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าลาวทั้งหมด 62 แผง(ร้าน) ประเภทสินค้าที่นำมาขายนั้น ส่วนใหญ่มีทั้งสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคและบริโภค อาทิเช่น เสื้อ กางเกง ชุดชั้นใน กระโปรง ผ้าซิ่น รองเท้า กระเป๋ ผ้าห่ม มุ้ง ถังน้ำ เชือก แห เสื้อ หม้อ เครื่องสำอาง แปรงฟัน สบู่ ยาสีฟัน ผงซักผ้า ตลอดจน

อุปกรณ์ของใช้ในบ้านและเครื่องครัว เป็นต้น สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่พวกพ่อค้าแม่ค้าลาวได้ข้ามฝั่งมาซื้อสินค้าเองจากฝั่งไทย ที่ตลาดในตัวอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และตลาดนัดวันศุกร์ที่เกิดขึ้นบริเวณสองฝั่งถนนในเขตเทศบาลอำเภอเชียงของ หรือในบางครั้ง พวกพ่อค้าแม่ค้าลาวก็ใช้วิธีการส่งสินค้าผ่านพ่อค้าแม่ค้าคนไทยที่มักจะข้ามมารับรายการส่งสินค้าจากพวกพ่อค้าแม่ค้าลาว โดยกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าไทยจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาสินค้าตามรายการที่พ่อค้าแม่ค้าลาวได้สั่งซื้อ และรับส่งสินค้าให้ถึงมือพ่อค้าแม่ค้าลาว แต่ปริมาณสั่งซื้อสินค้าผ่านทางแม่ค้าคนไทยนั้นได้มีจำนวนลดน้อยลงไปหลังจากทางการเมืองห้วยทรายได้มีการตั้งกำแพงภาษีในการนำเข้าสินค้าของแม่ค้าจากฝั่งไทยในอัตราที่ค่อนข้างสูง ส่งผลทำให้สินค้าที่พ่อค้าแม่ค้าไทยนำมาขายให้กับพ่อค้าแม่ค้าลาวมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่พ่อค้าแม่ค้าลาวไม่สามารถซื้อสินค้าเหล่านี้มาขายได้ จึงเป็นเหตุทำให้พ่อค้าแม่ค้าลาวหันกลับไปใช้วิธีการเดินทางข้ามมาซื้อสินค้าในฝั่งไทยด้วยตัวเองมาขายมากกว่า เพราะเสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าที่นำเข้าโดยคนไทย ทั้งนี้เพื่อช่วยลดต้นทุนของสินค้าที่นำมาขาย เพราะถ้าสินค้านี้มีราคาแพง ก็ไม่สามารถขายได้ในตลาดลาว เนื่องจากคนลาวส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและไม่มีกำลังซื้อสินค้าในราคาแพงๆ ได้

แต่เมื่อทางการเมืองลาวได้อนุญาตให้คนจีนเข้ามาขายสินค้าในเมืองห้วยทรายและมีการจัดพื้นที่เพื่อใช้ในการขายสินค้าให้แก่กลุ่มคนจีนเหล่านี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002-ปัจจุบันนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าขายสินค้าของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวในตลาดลาวเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากการลดน้อยถอยลงของจำนวนแผง (ร้าน) ขายสินค้าของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าลาวในตลาดลาวทุกครั้งที่มีผู้ศึกษาเข้าไปพูดคุย ซึ่งขณะนี้ที่เหลืออยู่เพียง 26 แผง (ร้าน) จากจำนวนทั้งหมด 62 แผง (ร้าน) และสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้าลาวนำมาขายเริ่มลดน้อยลง ไม่มีสินค้าใหม่ๆ เข้ามาวางขาย ประกอบกับวิเคราะห์ผ่านคำบอกเล่า และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวแต่ละคนที่เหลืออยู่ในขณะนี้ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาว อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

ลุงไหมอุ่น พ่อค้า คนลาว อายุ 52 ปี ขายสินค้าในตลาดลาวมาเป็นเวลา 16 ปี โดยเสียค่าเช่าปีละ 2,000 บาท เล่าว่า “แต่ก่อน มีแผงขายสินค้าอยู่ในตลาดลาวแห่งนี้ถึง 62 แผง (ร้าน) แต่ขณะนี้ได้ลดลงเหลือไม่ถึง 30 แผง (ร้าน) เพราะตลาดจีนแย่งลูกค้าไปหมด ทำให้พ่อค้าแม่ค้าบางคนในตลาดลาวเลิกขายสินค้า นอกจากนี้ ในช่วง 2-3 ปี หลังจากมีตลาดจีนมานี้ ทำให้ร้านของลุงขายของได้น้อยลงเพราะคนหายไปซื้อสินค้าที่ตลาดจีนหมด”

พี่เพย แม่ค้าชาวเมียนมา อายุ 36 ปี ขายสินค้าไทยในตลาดลาวมานาน 10 ปี ได้ให้ความเห็นว่า “ตั้งแต่มีตลาดจีน ทำให้ขายของไม่ได้ เป็นเพราะของที่ตลาดจีนถูกกว่ามาก เมื่อเราขายของแพงกว่า ทำให้ขายของไม่ได้”

พี่ฟาร์ม แม่ค้าชาวเมียนมา อายุ 34 ปี ขายของในตลาดลาวมาตั้งแต่ปี ค.ศ 1995 ได้ให้ความเห็นว่า “ไม่อยากให้คนจีนเข้ามาขายของในลาว เพราะคนจีนเข้าแย่งลูกค้า ทำให้ขายของไม่ได้”

ดง หญิงสาวชาวลาว อายุ 25 ปี ให้ความเห็นว่า “ส่วนใหญ่จะขายของได้น้อยในช่วงฤดูทำไร่นา เพราะคนลาวไม่ค่อยเดินทางเข้ามาซื้อสินค้ามากนัก อยู่แล้ว ยิ่งเมื่อตลาดจีนเข้ามาเปิดขายสินค้าก็ยิ่งทำให้ขายสินค้าไม่ได้เลยในแต่ละวัน ตอนนี่ก็ไม่ได้เดินทางข้ามไปซื้อสินค้าจากฝั่งไทยมาเพิ่ม เพราะต้องการขายสินค้าที่เหลือให้หมด แล้วหันไปทำอาชีพใหม่”

อ้ายอู่คำ พ่อค้าคนลาว อายุ 47 ปี คนขายรองเท้าในตลาดลาว เล่าว่า “ขายรองเท้าได้เรื่อยๆ แต่ไม่ดีเหมือนแต่ก่อน เพราะคนลาวส่วนใหญ่หันไปซื้อรองเท้าจีนมาสวมใส่มากกว่า”

แม่แต๋ม แม่ค้าคนลาว อายุ 65 ปี เล่าว่า “ก่อนที่จะมีการเปิดตลาดจีน สภาพการค้าในตลาดลาวต่างก็คึกคักไปด้วยคนลาวที่หลังไหลเข้ามาซื้อสินค้าในช่วงงานบุญต่างๆ เพราะตลาดลาวเป็นศูนย์รวมสินค้านานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า กางเกง ผ้าซิ่น เครื่องสำอาง หม้อ ถ้วย ชาม ช้อน ส้อม เป็นต้น ส่งผลทำให้ขายสินค้าได้เป็นจำนวนมาก จำได้ว่าต้องเดินทางไปซื้อสินค้าจากฝั่งไทยทุกอาทิตย์ แต่หลังจากที่คนจีนเข้ามาเปิดตลาดขายสินค้า ทำให้ขายสินค้าได้น้อยลง ตอนนี่ก็ไม่ได้ข้ามไปซื้อสินค้ามาขายเพิ่ม เพราะต้องการขายสินค้าเก่าให้หมด แล้วก็เลิกขายสินค้า”

พี่ธรรม แม่ค้าคนลาว อายุ 40 ปี เล่าว่า “หลังจากตลาดจีนเปิดขายสินค้า ทำให้เขาไม่ได้ขายสินค้าเลย บางวันต้องนั่งหลับคอยลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้า”

แม่ปุก แม่ค้าคนลาว อายุ 50 ปี เล่าว่า “2-3 ปีหลังมานี้ขายของได้เงินน้อยมากในแต่ละวัน ทุกวันนี้ต้องอาศัยทำขนมขายไปด้วยถึงจะมีเงินพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และคาดการณ์ต่อไปในอนาคตว่า ถ้าขายสินค้าประเภท เสื้อผ้า กางเกง ที่เหลืออยู่ในร้านหมดไปเมื่อไร จะเลิกขายสินค้าในตลาดลาว และกลับไปเป็นแม่บ้าน หรือ อาจจะทำงานขายแทน”

แม่เฒ่าอ่อน แม่ค้าคนลาว อายุ 65 ปี เล่าว่า “คนได้เป็นแม่ค้าขายของมาตั้งแต่สมัยยังสาว ๆ โดยส่วนใหญ่จะข้ามฝั่งไปซื้อสินค้าจากฝั่งเชียงของกลับมาขายเอง แต่ถ้าเป็นช่วงที่ขายสินค้าได้มากจนไม่มีเวลาข้ามไปซื้อสินค้าจากฝั่งเชียงของ ก็จะใช้วิธีการโทรสั่งให้แม่ค้าคนไทยซื้อสินค้าและข้ามมาส่งให้ โดยจะไปรอรับสินค้าตรงท่าเรือ แต่เดี๋ยวนี้แม่เฒ่าเล่าว่า ไม่ค่อยได้ข้ามฝั่งไปซื้อสินค้าที่ตลาดอำเภอเชียงของบ่อยมากนัก ถ้าจะข้ามไปก็ไปเฉพาะวันศุกร์ที่มีตลาดนัด สืบเนื่องมาจากในแต่ละวันไม่ค่อยมีลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้าเลย ทำให้ไม่มีเงินทุนในการใช้จ่ายหมุนเวียนซื้อสินค้าเข้ามาขายในร้าน ตอนนี้แม่เฒ่าได้หยุดซื้อสินค้าจากฝั่งเชียงของมาเป็นเวลา 6 เดือนแล้ว เพราะต้องการขายสินค้าที่หลงเหลืออยู่ให้หมด หลังจากนั้นแม่เฒ่าจะเลิกขายของในตลาดลาว และกลับไปอยู่บ้าน เพราะแก่มาแล้ว”

พี่ดวง แม่ค้าคนลาว อายุ 36 ปี ให้ความเห็นว่า “ลูกค้าไม่ค่อยเข้ามาซื้อสินค้าในตลาดลาวมากนัก ดังนั้น จึงได้อาศัยวิธีการนำสินค้าออกเร่ขายตามตลาดนัดหมุนเวียนที่เกิดขึ้นตามหมู่บ้านในเมืองห้วยทราย เพราะไม่อย่างนั้น สินค้าที่ซื้อมาจากฝั่งไทยก็ไม่ได้ขาย สืบเนื่องจากคนลาวส่วนใหญ่หันไปซื้อสินค้าจีนมากกว่า”

เพ็ชชา แม่ค้าชาวม้ง ให้ความเห็นว่า “ขายของไม่ค่อยได้ ตั้งแต่สินค้าจีนเข้ามาตีตลาดในลาว”

แม่บัวทิพย์ พรหมมาวิจิต แม่ค้าคนลาว ได้เล่าถึง “สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่มาจากไทยและลาว เป็นสินค้าประเภท เสื้อผ้า รองเท้า แต่บางร้านก็นำเอาสินค้าประเภทเครื่องใช้ส่วนตัวและเครื่องสำอางเข้ามาขายในร้าน เหตุที่นำสินค้าไทยมาขายก็เพราะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นข้อจำกัดสำหรับผู้บริโภค ซึ่งต้องเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะดี รายได้อยู่ในระดับที่ซื้อสินค้าไทยได้ ตลอดจนมีรสนิยมในการใช้สินค้าที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้เล่าถึงบรรยากาศในการซื้อ-ขายในช่วงนี้ว่าค่อนข้างซบเซา มีผู้คนเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าน้อยลง บางวันแม่ค้าต้องนอนหลับเฝ้าร้าน หรือไม่เช่นนั้นก็นั่งคุยกันกับกลุ่มแม่ค้าที่เหลืออยู่ในตลาด ทำให้รายได้จากการขายสินค้าลดลงเป็นจำนวนมาก ถ้าเปรียบเทียบกับตอนที่ยังไม่มีสินค้าจีนเข้ามาขาย ทำให้แม่ค้าบางคนในตลาดลาวย้ายไปขายของที่อื่น ๆ บางคนกลับไปทำไร่ทำสวน และบางคนก็เลิกจากอาชีพนี้ไปเลย แต่ที่แม่บัวทิพย์ยังขายสินค้าอยู่ในตลาดลาว ก็เพราะเห็นว่า ยังพอมียคนเข้ามาซื้อสินค้าเรื่อย ๆ อีกทั้งเสียค่าเช่าถูก”

จึงทำการสรุปความคิดเห็นของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าลาวที่มีต่อตลาดจีน ได้ว่า บรรดาพ่อค้าแม่ค้าลาวเห็นว่าการที่ตนเองต่างขายสินค้าได้ในปริมาณที่ลดน้อยลงนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากสินค้าจีนได้เข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจากพวกเขาไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนลาวที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ต่างหันไปซื้อสินค้าจากตลาดจีนมากกว่าเพราะสินค้าในตลาดจีนมีราคาที่ถูกกว่าสินค้าที่มาจากฝั่งไทย อีกทั้งสินค้าจีนมีลักษณะเป็นสินค้าประเภทเดียวกันกับสินค้าไทย ซึ่งสามารถใช้ทดแทนกันได้ เพียงแต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของราคาและคุณภาพเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นสินค้าจีนมีความหลากหลายมากกว่าสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้าลาวนำมาขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี หม้อหุงข้าว เครื่องจักรกล เช่น รถไถ ปั่นน้ำ โซล่าเซลล์ และอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น การต้มน้ำร้อน ตู้เซฟ เป็นต้น ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าคนลาวไม่สามารถนำสินค้าดังกล่าวจากไทยมาขายได้ เพราะต้องเสียภาษีในอัตราที่ค่อนข้างสูง ทำให้สินค้ามีราคาแพงจนเกินความสามารถในการซื้อสินค้าของกลุ่มคนลาวได้

และจากการที่กลุ่มพ่อค้าคนจีนนำเอาสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกล ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน เข้ามาขายในตลาดลาวได้นั้น ถือเป็นข้อได้เปรียบของกลุ่มพ่อค้าจีนที่สามารถทำการแข่งขันทางการค้ากับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พ่อค้าแม่ค้าลาวยังให้ความเห็นต่อไปอีกว่า การที่กลุ่มพ่อค้าคนจีนมีนายทุนรายใหญ่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนั้น ก็ยังเป็นการเพิ่มโอกาสให้กลุ่มพ่อค้าคนจีนก้าวขึ้นมาดำเนินธุรกิจการค้าและแข่งขันทางการค้ากับพวกเขาได้มากยิ่งขึ้นในตลาดการค้าของเมืองห้วยทราย ซึ่งต่างจากพวกเขาที่มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการค้า-ขาย สินค้าในปริมาณที่น้อย ทำให้ไม่สามารถและไม่มีโอกาสในการแข่งขันทางการค้ากับสินค้าจีนที่มีราคาถูกและกำลังเข้ามาตีตลาดการค้าลาวอยู่ในขณะนี้ได้ ผนวกกับการที่ทางการลาวเมืองห้วยทรายได้จัดพื้นที่ตลาดจีนทั้งเก่าและใหม่ให้อยู่ใกล้กับท่ารถ(สถานีรถโดยสาร)นั้น ก็ยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าให้แก่กลุ่มพ่อค้าคนจีนเป็นอย่างมาก เดิมทีกลุ่มคนลาวที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มักจะนั่งรถประจำทางมาลงที่ท่ารถและต่อสามล้อมาซื้อสินค้าที่ตลาดลาวในเมืองห้วยทราย แต่เมื่อตลาดจีนไปตั้งอยู่ใกล้กับท่ารถก็ยิ่งเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้เป็นอย่างดี ส่งผลทำให้คนกลุ่มนี้เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในตลาดลาวน้อยลง

จากผลกระทบที่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าลาวได้รับจากการเกิดขึ้นของตลาดจีนในเมืองห้วยทรายนั้น พบว่า กลุ่มพ่อค้าลาวเหล่านี้ก็ไม่ได้มีการเรียกร้องหรือต่อต้านการเกิดขึ้นของตลาดจีนต่อทางการลาว เมืองห้วยทราย ซึ่งได้สร้างปัญหาให้กับพวกเขาแต่อย่างใด แต่ได้มีกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวบางคนได้ใช้วิธีการนำปัญหาดังกล่าวไปปรึกษากับทางการลาว เมืองห้วยทราย และขอให้ทางการลาวจัดการและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ทางการลาวก็ไม่ได้มีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มพ่อค้าลาวแต่อย่างใด ส่งผลทำให้พ่อค้า

แม่ค้าลาวที่ขายของอยู่ในตลาดลาวบางส่วนจึงต้องหาทางออกในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง

ภาพ 18 กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวในตลาดลาว เมืองห้วยทราย

6.2.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาว

จากการศึกษา พบว่า พ่อค้าแม่ค้าลาวได้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ 1. มีพ่อค้าแม่ค้าลาวบางส่วนได้ทำการเลิกอาชีพค้าขายสินค้าในตลาดลาว 2. บางส่วนหันกลับไปสู่อชีพเกษตรกรรมทำไร่ทำนา และ 3. บางส่วนผันตัวเองไปสู่การเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในเมืองห้วยทราย ไม่ว่าจะเป็นโรงงานตัดเย็บกระเป๋าของนักลงทุนไทย โรงงานประกอบไฟแช็ก ซึ่งเป็นการร่วมทุนระหว่างทางการลาวกับนักลงทุนจีน โรงงานฟอกปอสาของเอกชนลาว เป็นต้น

ปัจจุบันมีร้านค้าของพ่อค้าแม่ค้าลาวที่ขายของอยู่ในตลาดลาวเหลือเพียง 26 ร้านค้า จาก 62 ร้านค้า และจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวที่เหลืออยู่ พบว่า มีแนวโน้มที่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้จะเลิกกิจการร้านค้าและหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ ลงเรื่อยๆ

รายละเอียดจากการสัมภาษณ์กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวที่เลิกขายสินค้าและได้ปรับเปลี่ยนตัวเองสู่อชีพใหม่ ซึ่งถือเป็นตัวแทนในการให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พี่กุด อดีตแม่ค้าคนลาว ซึ่งเลิกเป็นแม่ค้าขายสินค้าในตลาดลาวมาแล้ว 2 ปี เล่าว่า “ขณะนี้ ได้ปรับเปลี่ยนอาชีพจากการเป็นแม่ค้ามาเป็นแรงงานในโรงงานประกอบไฟแช็ก ทำให้มีรายได้ที่แน่นอน แม่รายได้จะน้อยกว่า ไม่เหมือนตอนที่ เป็นแม่ค้าที่มีรายได้ขึ้นลงไม่แน่นอน บางเดือนก็รายได้ดี บางเดือนก็ไม่มีรายได้”

พีน้า อดีตแม่ค้าลาวเล่าว่า “ได้เลิกขายสินค้าในตลาดลาวมานานกว่า 1 ปี เพราะขายสินค้าไม่ได้ อีกทั้งไม่มีเงินทุนในการซื้อสินค้าใหม่เข้ามาขาย ตอนนี้ทำงานเป็นสาวโรงงานเย็บกระเป๋าของคนไทยซึ่งตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือบัก เมืองห้วยทราย และเล่าว่า การเป็นสาวโรงงานกับการเป็นแม่ค้าต่างกัน ตรงที่เป็นสาวโรงงานไม่ค่อยมีเวลาหยุดพักต้องทำงานตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ แต่มีรายได้ที่แน่นอน มันคง ถ้าเป็นแม่ค้าขายของมีเวลาหยุดพักบ้างในช่วงที่ไม่มีลูกค้า แต่กลับมีรายได้ที่ไม่แน่นอน”

ป้าลอย อดีตแม่ค้าลาวเล่าว่า “อีกคนหนึ่งที่เคยขายสินค้าในตลาดลาวแล้วหันกลับไปทำอะไรทำนา ตามเดิม โดยให้เหตุผลว่า ที่ต้องเลิกเป็นแม่ค้าก็เพราะ ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ขายสินค้าได้น้อยมากจนไม่มีทุนไปซื้อสินค้าใหม่ๆมาวางขาย อีกทั้งสินค้าเก่าก็เหลือไม่ได้ขายเป็นจำนวนมาก จึงได้ตัดสินใจเลิกขายสินค้าและกลับมาทำไร่นาตามเดิมดีกว่า เพราะไม่ต้องตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงในการลงทุนค้าขาย อีกทั้งลูกก็เรียนจบหมดแล้ว”

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงการปรับตัวของกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าลาวให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมที่กำลังเผชิญกับการหลั่งไหลเข้ามาของกลุ่มคนจีนและสินค้าจีน โดยปราศจากการต่อต้าน ความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของคนลาวส่วนหนึ่งโดยเฉพาะคนในระดับล่างที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต และภายใต้การเกิดขึ้นของตลาดจีนในเมืองห้วยทราย สะท้อนให้เห็นถึงการตอบสนองและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มในสังคมลาวได้เป็นอย่างดี ซึ่งการตอบสนองจะอยู่ในทิศทางบวก หรือ ทิศทางลบ นั้น ขึ้นอยู่กับการได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันของคนในแต่ละกลุ่ม ตลอดจนการอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผู้เสียประโยชน์

นอกจากยังสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ท้องถิ่นวิวัตน์ ผ่านกรณีศึกษาที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาอยู่ในขณะนี้ว่า เมื่อมีการรุกเข้ามาของสินค้าจีนเป็นจำนวนมากในตลาดลาว เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ท้องถิ่นวิวัตน์ ที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ ก็มีได้หมายความว่า คนใน

ท้องถิ่น ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการเป็นผู้ค้าหรือผู้บริโภค ต่างก็ไม่ได้มีการปรับตัวหันมานิยมใช้สินค้าเงินหมด หรือ หันมาต่อต้าน สินค้าเงิน หมด แต่จะอยู่ในลักษณะของการผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่นกับกระแสภายนอกให้สามารถดำรงอยู่ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของพ่อค้าลาว ซึ่งถือเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการเข้ามาของสินค้าเงิน โดยพวกเขาที่อาศัยวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการเลียงไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่าที่จะลุกขึ้นมาต่อต้าน อันอยู่ภายใต้แนวความคิดของ ท้องถิ่นนิยม แต่ในกรณีของผู้บริโภค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนลาวในท้องถิ่น ก็มีใช้เป็นผู้ที่หันมานิยมใช้สินค้าเงินทั้งหมด ในขณะที่ยังมีการเลือกใช้ในสินค้าเงินบางอย่าง และในขณะเดียวกันก็ได้ลุกขึ้นต่อต้านการรุกรานเข้ามาของสินค้าเงินในเมืองห้วยทราย และด้วยการใช้วิธีการที่อยู่ภายใต้แนวความคิด ท้องถิ่นวิถีชีวิต ของคนลาวในเมืองห้วยทราย ส่งผลทำให้ความเป็นท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ ควบคู่กับ กระแสสังคมจากภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ท้องถิ่น โดยไม่อยู่ในสภาวะของการเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved